

Begrippenlijst Module 2

algemeen kiesrecht (Module 2, H2, §1 / dl 2 H1, §5)

kiesrecht voor iedereen, ongeacht je bezit, huidskleur, geloof, sekse, opleiding en dergelijke, maar wel boven een bepaalde leeftijd

Anti-Revolutionaire Partij (ARP) (Module 2, H1, §3 / dl 2 H1, §4)

de eerste politieke partij in Nederland, opgericht door Kuyper, leider van een grote groep protestanten, in 1878

censuskiesrecht (Module 2, H1, §1)

beperkt kiesrecht dat alleen geldt voor mensen die aan bepaalde eisen voldeden, zoals voldoende inkomen of bezit

confessionelen (Module 2, H1, §3)

mensen die vinden dat het geloof richtlijnen geeft voor het besturen van een land

discriminatieverbod (Module 2, H3, §1)

het eerste artikel in de Nederlandse grondwet, waarin staat dat alle vormen van discriminatie verboden zijn

emancipatie (Module 2, H1, §3 extra)

streven naar gelijke rechten of het krijgen van gelijke rechten

Europese Commissie (Module 2, verrijking / dl 2 H6, §4)

instelling van de Europese Unie die Europese afspraken voorstelt en die controleert of gemaakte afspraken worden nageleefd

Europese Hof van Justitie (Module 2, verrijking)

hoogste rechtbank binnen de Europese Unie

Europese Parlement (Module 2, verrijking / dl 2 H6, §4)

Europese volksvertegenwoordiging in de Europese Unie die advies geeft over voorstellen en soms meebeslist

Europese Economische Gemeenschap (EEG) (Module 2, verrijking)

samenwerkingswerkingsverband van de BRD, Frankrijk, Italië en de Benelux, die streefden naar economische samenwerking, opgericht in 1957

Europese Unie (Module 2, verrijking / dl 2 H6, §4)

samenwerkingsverband van een aantal Europese landen, die streven naar meer eenheid, in 1993 opgericht

evenredige vertegenwoordiging (Module 2, H2, §1)

kiesstelsel waarbij het aantal parlementszetels dat een partij na verkiezingen krijgt evenredig is aan het aantal stemmen dat op die partij is uitgebracht

feminisme (Module 2, H2, §2 / dl 2 H1, §5)

beweging die opkomt voor de rechten en positie van vrouwen

gelijkstelling van openbaar en bijzonder onderwijs (Module 2, H2, §1)

verandering in de grondwet in 1917, waarbij werd bepaald dat het bijzondere scholen dezelfde geldelijke middelen van de overheid zou krijgen als de openbare scholen

grondrechten (Module 2, H3, §1 / dl 2 H1, §1)

basisrechten voor elke burger, bijvoorbeeld de vrijheid om je mening te zeggen, vastgelegd in de grondwet

identiteit (Module 2, verrijking).

wie je bent, bepaald door kenmerken zoals taal, geschiedenis, gewoontes en gedragsregels (kan zowel gaan over een persoon als over een heel volk)

klassieke grondrechten (Module 2, H3, §1)

grondrechten die al in de 19de eeuw in de grondwet werden opgenomen, zoals vrijheid van meningsuiting en vrijheid van godsdienst

liberalen (Module 2, H1, §1 / dl 1 H1, §2)

politieke groep die opkomt voor zoveel mogelijk vrijheid voor de burgers

ministeriële verantwoordelijkheid (Module 2, H1, §1)

de plicht van ministers om in het parlement uitleg te geven over hun plannen en de uitvoering daarvan

Nationale Ombudsman (Module 2, H3, §3)

instelling die klachten van burgers over de overheid onderzoekt en de overheid kan wijzen op gemaakte fouten (maar die geen straf kan opleggen)

onafhankelijke rechters (Module 2, H3, §2)

rechters die onpartijdig oordelen over de schuld of onschuld van een verdachte of bij een conflict tussen twee partijen, omdat zij niet afhankelijk zijn van de regering

onschendbaar (Module 2, H1, §1)

de koning(in) kan door het parlement niet ter verantwoording worden geroepen voor wat hij of zij zegt of doet, daarvoor zijn de ministers verantwoordelijk

parlementaire democratie (Module 2, H2, §2)

vorm van bestuur waarbij een parlement (in Nederland de Tweede Kamer en de Eerste Kamer), die gekozen is met algemeen kiesrecht, de meeste macht heeft

parlementair regeringsstelsel (Module 2, H2, §1)

zie parlementaire democratie

politieke unie (Module 2, verrijking)

samenwerkingsverband tussen landen die streven naar samenwerking op het gebied van bestuur

Raad van Ministers (Module 2, verrijking)

raad van de Europese Unie die bestaat uit de ministers van de verschillende EU-lidstaten

rechtsbijstand (Module 2, H3, §2)

vergoeding van de overheid voor mensen die niet zelf de (hoge) kosten voor een advocaat of voor andere rechtshulp kunnen betalen

rechtsstaat (Module 2, H3, §2)

staat waarvan het bestuur en de (grond)rechten en plichten van de burgers in de grondwet zijn vastgelegd

referendum (Module 2, H2, §3)

volksraadpleging, waarbij de kiezers kunnen beslissen over wetsvoorstellen

republiek (Module 2, H2, §3)

vorm van bestuur zonder erfelijke opvolging, zoals dat wel het geval is bij een koningshuis

Rooms-Katholieke Staatspartij (RKSP) (Module 2, H1, §3)

politieke partij, in 1926 opgericht door Schaepman, leider van een groep katholieken

schoolstrijd (Module 2, H1, §3 / dl 2, H1, §4)

politieke strijd in de 19de eeuw over de vraag wie het bijzonder onderwijs moest betalen: de ouders of de overheid; in 1917 beëindigd met de gelijkstelling van openbaar en bijzonder onderwijs

Sociaal-Democratische Arbeiderspartij (SDAP) (Module 2, H1, §1).

politieke partij, in 1894 mede opgericht door Troelstra, leider van de socialisten

sociale grondrechten (Module 2, H3, §1)

grondrechten die in 1983 aan de grondwet zijn toegevoegd waarbij de overheid de taak heeft burgers te beschermen tegen slechte leefomstandigheden, bijvoorbeeld het recht op voldoende en goede medische verzorging

sociale kwestie (Module 2, H1, §2 / Module 4, H1, §3)

de slechte leef- en werkomstandigheden van grote groepen aan het eind van de 19de eeuw als gevolg van industrialisatie en modernisering

socialisten (Module 2, H1, §2 / dl 2, H1, §3)

politieke groep die opkomt voor gelijkheid in de samenleving en bijvoorbeeld streeft naar betere leef-en werkomstandigheden van armere groepen in de samenleving

Vereeniging voor Vrouwenkiesrecht (Module 2, H2, §2)

vereniging van feministen, opgericht in 1894 door Jacobs en Drucker, die streefde naar kiesrecht voor vrouwen

Wetboek van Strafrecht (Module 2, H3, §2)

wetboek waarin het strafrecht geregeld is, er staat bijvoorbeeld in wat verboden is bij de wet en wat voor straffen er op deze overtredingen staan